

O. ALEKSANDER ROZWADOWSKI SI



**APOSTOLSTWO WEDŁUG NAUKI  
ŚW. TOMASZA I OJCÓW KOŚCIOŁA**



KRAKÓW 2023

[www.ultramontes.pl](http://www.ultramontes.pl)



# **Apostolstwo według nauki św. Tomasza i Ojców Kościoła <sup>(1)</sup>**

O. ALEKSANDER ROZWADOWSKI SI

"*Marto, Marto, troszczysz się i fraszujesz około bardzo wielu, ale jednego potrzeba. Maria najlepszą częśćką obrała, która od niej odjętą nie będzie*" (Łk. X, 41-42).

"*Królestwo Boże w was jest*" (Łk. XVII, 21).

**UWAGA WSTĘPNA.** W naszych czasach przesadnego i skrajnego aktywizmu, gorączkowej pracy i wylania się na zewnątrz, zdaje się być rzeczą pożyteczną, a nawet konieczną, przypomnieć ludziom tradycyjną naukę Ojców i Doktorów Kościoła o apostołstwie, według której cała wartość i skuteczność pracy apostołskiej wypływa z życia wewnętrznego, ze zjednoczenia z Bogiem. – Św. Tomasz wypowiedział dwa niezmiernej głębokości słowa o apostołstwie (2). W pierwszym z tych słów powiada on, że apostołstwo wypływa z pełni kontemplacji: *Opus... quod ex plenitudine contemplationis derivatur*. W drugim twierdzi, że życie apostołskie jest doskonalszym od życia czysto kontemplacyjnego: *Maius est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari*. – Dzisiejsi ludzie lubią to drugie słowo św. Tomasza i chętnie posługują się nim, ale zbyt często zapominają zupełnie o pierwszym, pomijają je milczeniem. A jednak to pierwsze twierdzenie jest najbardziej zasadnicze, jest podstawą i całkowitą racją drugiego, bez pierwszego nie da się utrzymać drugie. – Celem obecnego artykułu jest przypomnieć i podkreślić to pierwsze słowo św. Tomasza o apostołstwie.

\* \* \*

Życie kontemplacyjne (3) jest doskonalszym od życia czysto czynnego, ale życie apostołskie (4) jest doskonalszym od życia czysto kontemplacyjnego. Taka jest nauka św. Tomasza, św. Augustyna, św. Grzegorza Wielkiego, św. Bernarda, św. Bonawentury, Dionizego i wszystkich wielkich Ojców i Doktorów Kościoła. Jest to nauka tradycyjna, oparta na Piśmie św., na słowach i przykładzie samego Pana Jezusa.

Życie kontemplacyjne, powiedziałem, jest doskonalsze od życia czynnego. *Vita contemplativa... melior est quam activa* (5), mówi św. Tomasz. Życie czynne jest usposobieniem do życia kontemplacyjnego. *Vita activa dispositio est ad vitam contemplativam* (6). Podobnie św. Bonawentura twierdzi, iż życie kontemplacyjne jest "życiem wznioślejszym, bezpieczniejszym, bogatszym, miłszym, trwalszym" (7). A Ryszard od św. Wiktora tak się wyraża: "Marta w jednym tylko miejscu kilka zaledwie prac wykonywała zewnątrz, Maria zaś miłością w wielu naraz miejscach wiele zajęć spełniała.

Przez kontemplację bowiem i miłość Boga wszystko widzi, wszystko obejmuje i ogarnia, tak iż w porównaniu do niej można powiedzieć, że Marta o małe tylko rzeczy się troszczy" (8). O tych dwóch rodzajach życia: kontemplacyjnym i czynnym, pod symbolem Marii i Marty, sam Pan Jezus wydał wyrok: *Marto, Marto, troszczysz się i frasujesz około bardzo wielu; ale jednego potrzeba. Maria najlepszą część obrła, która od niej odjętą nie będzie* (9). Celem życia kontemplacyjnego jest poznanie prawdy, celem życia czynnego jest działalność zewnętrzna (10). Stąd wynikają inne różnice, które wykazują wyższość życia kontemplacyjnego nad życiem czynnym (11). Życie kontemplacyjne odnosi się bezpośrednio do Boga, życie czynne bezpośrednio do ludzi. Św. Augustyn mówi: "*Na początku było Słowo, oto kogo Maria słuchała; Słowo stało się ciałem, oto komu Marta usługiwała*" (12). Życie kontemplacyjne należy do najwyższych władz duszy: do rozumu i woli; życie czynne odnosi się raczej do innych niższych władz. – Życie kontemplacyjne bezpośrednio dotyka celu ostatecznego i w pewnym znaczeniu samo jest celem ostatecznym, nie przedmiotowym, ale podmiotowym (*finis ultimus quo*), jako czynność, za pomocą której posiadamy nasz cel ostateczny przedmiotowy (*finis ultimus qui*), tj. Boga. Życie czynne tyczy się środków, za pomocą których dążymy do celu ostatecznego. – Życie kontemplacyjne trwać będzie przez całą wieczność, podczas gdy życie czynne kończy się z obecnym życiem w czasie. Św. Grzegorz powiada: "Z obecnym czasem życie czynne się kończy, ale życie kontemplacyjne tu się zaczyna, aby w niebieskiej ojczyźnie dojść do zupełnej doskonałości" (13). Oto jak św. Augustyn zestawia ze sobą te dwa rodzaje życia: "Dwa sposoby życia zna Kościół, ogłoszone i polecane przez Boga: jedno polega na wierze, drugie na widzeniu; jedno jest w czasie pielgrzymowania, drugie w przybytkach wieczności; jedno w trudzie, drugie w spoczynku; jedno w drodze, drugie w ojczyźnie; jedno w czynie pracy, drugie w nagrodzie kontemplacji. Jedno unika złego i czyni dobre, drugie żadnego nie zna zła, którego by unikało, lecz wielkie posiada dobro, którym się cieszy. Jedno z wrogiem walczy, drugie bez wrogów króluje. Jedno wspomaga potrzebujących, drugie tam się znajduje, gdzie potrzebujących wcale nie ma" (14). Ten opis odnosi się w pierwszym rzędzie do życia kontemplacyjnego w niebie, ale w pewnej mierze stosuje się także do życia kontemplacyjnego na ziemi, które jest przedsmakiem i zapoczątkowaniem (*inchoatio*) życia wiecznego. "Maria najlepszą część obrła, która od niej odjętą nie będzie"!



Ale jak powiedziałem na początku, życie apostołskie jest doskonalszym od życia czysto kontemplacyjnego. – *Omnium opus divinissimum est cooperari Deo ad salutem animarum* (15), powiada Dionizy: "Ze wszystkich dzieł najbardziej boskim jest współdziałać z Bogiem do zbawienia dusz". Życie apostołskie jest połączeniem życia kontemplacyjnego i czynnego, ale nie jakim bądź połączeniem, lecz takim, że czyn zewnętrzny wypływa z pełni kontemplacji. – Takim jest życie Aniołów i Świętych w niebie, którzy posiadając pełnię poznania i miłości Boga, z tej pełni światła i łaski udzielają ich niższym duchom, oczyszczając je, oświecając i udoskonalając, jak powiada Dionizy: "purgando, illuminando, perficiendo".

Św. Tomasz porównując różne rodzaje życia, mówi: "Podwójny jest czyn; jeden, który wypływa z pełni kontemplacji, jak nauczanie i głoszenie słowa Bożego... Taki czyn jest doskonalszy niż sama tylko kontemplacja; albowiem jak doskonalszym jest oświecać aniżeli świecić tylko, tak też doskonalszym jest udzielać innym prawd, które się poznało przez kontemplację, aniżeli samemu tylko oddawać się kontemplacji. – Drugi jest czyn, który polega całkowicie na zewnętrznym zajęciu, jako to udzielać jałmużny, przyjmować pielgrzymów itp., taki czyn jest mniej doskonałym od kontemplacji" (16). W tych krótkich, ale niezmiernie głębokich słowach Doktora Anielskiego streszcza się cała tradycyjna nauka Kościoła o apostołstwie. – Mówiąc znów o życiu Chrystusa, tak powiada św. Tomasz: "Życie kontemplacyjne jest doskonalszym aniżeli życie czynne, które się zajmuje materialnymi czynnościami, ale życie czynne, które głosząc słowo Boże lub nauczając, udziela innym owoców kontemplacji (tj. życie apostołskie), jest doskonalszym od samej tylko kontemplacji, gdyż takie życie czynne wypływa z obfitości kontemplacji, i dlatego Chrystus takie obrał sobie życie" (17). – O takim życiu czynnym, czyli o życiu apostołskim mówi św. Tomasz: "Gdy ktoś od życia kontemplacyjnego zostaje powołanym do życia czynnego, dzieje się to nie z ujmą doskonałości, lecz z jej pomnożeniem" (18).

Życie apostołskie, czyli życie czynne płynące z pełni kontemplacji, to właściwe życie Chrystusa. Takim było Jego życie na ziemi, takim jest Jego życie w niebie i w Eucharystii. Chrystus jest dawcą wszystkich łask, dawcą życia nadprzyrodzonego, – "Z pełni Jego myśmy wszyscy wzięli" (19), ale zarazem nie przestaje On sam być pełnią łaski i życia nadprzyrodzonego, "Słowo... pełne łaski i prawdy" (20).



Najwyższym ideałem życia apostołskiego, jego najwyższą przyczyną wzorową jest życie samej Trójcy Przenajświętszej, które jest nieskończoną pełnią Bytu, Prawdy i Dobra, Życia, Poznania i Miłości. Odwieczne rodzenie się Słowa Przedwiecznego, Syna Bożego z Boga Ojca, – "Boga z Boga, światłości ze światłości", – przez akt poznania konieczny, odwieczne pochodzenie Ducha Świętego od Ojca i Syna przez akt konieczny ich wspólnej miłości, to pełnia życia wewnętrznego, której nic ani zamącić, ani zmienić, ani umniejszyć nie może. To życie wewnętrzne Boga jest tak konieczne i niezmienne, jak konieczną i niezmienną jest istota Boża. Z tej pełni życia Bożego wewnętrznego, wiekuistego, przez akt wolnej woli, przez akt najczystszej i bezinteresownej miłości, który nie jest niczym innym jak samą istotą Bożą, wypływa w czasie czyn zewnętrzny Boga, działanie Jego na zewnątrz, akt stworzenia, przez który życie Boże objawia się, ujawnia, spływa i rozlewa się, udziela się na zewnątrz.

*Bonum est diffusivum sui*, naucza Doktor Anielski (21), to znaczy, że dobro z natury swej dąży do udzielania się, do rozprzestrzenienia się, do rozszerzenia się, do wylania się na inne istoty, by wzbogacić je, udoskonalić, upodobnić do siebie. – Na tym polega przyczynowość celowa, która jest właściwą przyczynowością dobra. – Bóg od początku świata z niewyczerpaną nigdy hojnością i szczodrobliwością zlewa na stworzenia strumienie swych łask i dobrodziejstw. Naturą Boga jest miłość, a właściwością miłości jest dawać. Ale dając i zlewając na stworzenia swe dary Bóg nie staje się przez to uboższym, nie doznaje żadnej ujmy, źródło pozostaje zawsze pełne i niewyczerpane. Ten oto sposób działania Bożego jest pierwowzorem, najwyższą regułą, normą życia i działania apostołskiego.

W porządku nadprzyrodzonym Bóg nie tylko daje człowiekowi swe dary, ale nadto daje mu swego Syna Jednorodzonego, – *Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał* (22), – daje swe Słowo współistotne, – *Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, a Bogiem było Słowo... A Słowo ciałem się stało i mieszkało między nami* (23). – Ale w tym najwyższym akcie miłości i hojności Bożej, który jest darem siebie samego, Bóg nie ujmuje nic, nie może nic ująć ze swego życia wewnętrznego. Bóg Ojciec daje nam swego Syna, ale nie rozłącza się z Nim; daje nam swe Słowo, ale zachowując Je przy sobie i w sobie. Syn Boży staje się człowiekiem, ale nie przestaje być Bogiem, przychodzi na świat, ale nie opuszcza Ojca, pozostaje na łonie Ojcowskim, – *Jednorodzony Syn, który jest na łonie Ojca* (24). – Powiada św. Bernard do tych, którzy głoszą słowo Boże: "Bierz przykład od najwyższego Pana i Ojca wszechrzeczy, który posyła swe Słowo, a zarazem zachowuje Je przy sobie". Bóg daje nam nie tylko swe Słowo Przedwieczne, ale także daje nam swego Ducha, – Ducha Miłości, Ducha Prawdy, Ducha Świętego, – *Posłał Bóg Ducha Syna Swego w serca wasze, wołającego Abba, Ojcze* (25). Ale dając Go nam Bóg również zachowuje Go w sobie, nie rozłącza się z Nim. To posłannictwo Osób Bożych (26) jest najwyższym i najpiękniejszym wzorem Apostolstwa. Apostoł powinien naśladować ten Boski ideał: jego działalność na zewnątrz nie powinna nigdy umniejszać jego własnej doskonałości wewnętrznej. Powinien on udzielać się innym, ale tak, aby sam pozostawał zawsze zjednoczony z Bogiem. Powinien udzielać innym słowa Bożego i Ducha Bożego, ale sam powinien być pełen poznania i miłości Boga. Powinien dawać duszom Chrystusa, ale tak, aby Chrystus żył i działał w nim. Wtedy tylko zasługuje on na miano Apostoła, posłannika Bożego, narzędzia Bożego. Takim był św. Szczepan Męczennik, o którym mówi Pismo św., że był mężem pełnym Ducha Świętego i łaski Bożej

(27). Św. Bernard powiada (28): "Słowo twoje, to rozmyślanie twoje, jeśli pochodzi od ciebie, niech się nie oddala od ciebie", niech się szerzy dookoła, niech się udziela innym, niech promieniuje wokoło, ale niech nie opuszcza ciebie. Słowo nasze to wyraz naszego życia wewnętrznego, ducha, który nas ożywia, niech ten duch ożywia wszystkie nasze sprawy, niech się udziela innym, niech oświeca umysły, rozpala serca, daje życie duszom, ale ożywiając innych, niech nie gaśnie i nie umiera w nas, niech nie słabnie, niech się nie umniejsza. Bądźmy podobni do żywej rośliny, do żywej i zdrowej gałęzi pełnej soków żywotnych, która wydaje kwiaty i owoce; nasze czyny zewnętrzne niech będą wykwitem naszego życia wewnętrznego, niech będą jako żywe kwiaty i owoce na żywej roślinie, a nie jako sztuczne kwiaty na suchej gałęzi. – Św. Bernard znów powiada (29): "Jeżeli jesteś mądry, będziesz zbiornikiem, nie kanałem". I dodaje (30): "Kanałów wiele mamy dziś w Kościele, ale zbiorników bardzo mało". – Przez kanał woda przepływa, ale w nim nie pozostaje; zbiornik, jezioro, przeciwnie, w pierw napęlnia się aż po brzegi, a potem dopiero nadmiar wody spływa i użyźnia doliny, pola, łąki.

Jeżeli apostoł ma udoskonalać innych, sam powinien być doskonałym, jeżeli ma uświęcać, sam powinien być świętym. "*Więcej doskonałości potrzeba do tego, aby udzielać jej innym, aniżeli do tego, aby samemu tylko być doskonałym*, – mówi św. Tomasz, – podobnie jak większą jest rzeczą uczynić coś takim, jakim się jest samemu, aniżeli samemu tylko być takim, gdyż *każda przyczyna jest doskonalsza od swego skutku*" (31). Św. Augustyn zaś tak powiada: "Apostoł pierwej niż mówić powinien wznieść spragnioną duszę do Boga, aby mógł udzielać innym tego, co sam wchłonie, aby mógł przelać na innych to, czym sam jest przepelniony" (32). Św. Grzegorz (33) do tych, którzy głoszą słowo Boże, stosuje słowa psalmisty: *Pamiętkę obfitości słodkości Twojej opowiadać będą* (34). To znaczy, że głoszenie słowa Bożego, czyli apostołstwo nie powinno być niczym innym, jak pamiętką, wspomnieniem tego, co się poznało podczas kontemplacji, – owocem kontemplacji.

Zapewne Bóg, jak może działać bez wszelkiego narzędzia, tak też może ze złym i niezdatnym narzędziem swe dzieło wykonać, ale wtedy Bóg działa nie przez narzędzie, ale raczej p o m i m o narzędzia, albo nawet w b r e w niemu. W takim razie narzędzie ze swej strony nie pomaga, ale raczej przeszkadza działaniu Bożemu, które jednak osiąga swój cel pomimo przeszkód i wbrew nim. Ale w tym wypadku narzędzie przestaje być właściwie narzędziem, lecz staje się tylko okazją, albo nawet przeszkodą do działania Bożego. – Tylko jeżeli posiadamy doskonałość, której chcemy udzielić innym, jeżeli jesteśmy



zjednoczeni z Bogiem, źródłem wszelkiej doskonałości, tylko wtedy jesteśmy w pewnej mierze, jako narzędzie, przyczyną pracy apostołskiej i jej owoców, jesteśmy przyczyną, jako narzędzie tego, co Bóg działa w duszach, tylko wtedy owoce i skutki pracy apostołskiej mogą być przynajmniej w pewnej mierze, jako przyczynie narzędnej, przypisane nam, tylko wtedy możemy za nie otrzymać zapłatę, nagrodę od Pana, jako robotnicy w winnicy Jego, tylko wtedy stosują się do nas słowa Chrystusa: *Godzien jest robotnik zapłaty swej* (35). – Tylko wtedy upodobniamy się do Boga w porządku nadprzyrodzonym, nie tylko wedle bytu, ale także wedle działania i przyczynowości, stajemy się podobni do Boga w sposób doskonalszy, wznioślejszy, bo z podwójnego tytułu: nie tylko o ile jest Bytem, ale nadto o ile jest Przyczyną, Dawcą Bytu i Życia nadprzyrodzonego. W ten sposób przez Apostolstwo uczestniczymy w nadprzyrodzonym Ojcostwie Boga. – Takim powinno być Apostolstwo według myśli Ojców i Doktorów Kościoła, taka jest tradycyjna nauka Kościoła o Apostolstwie.



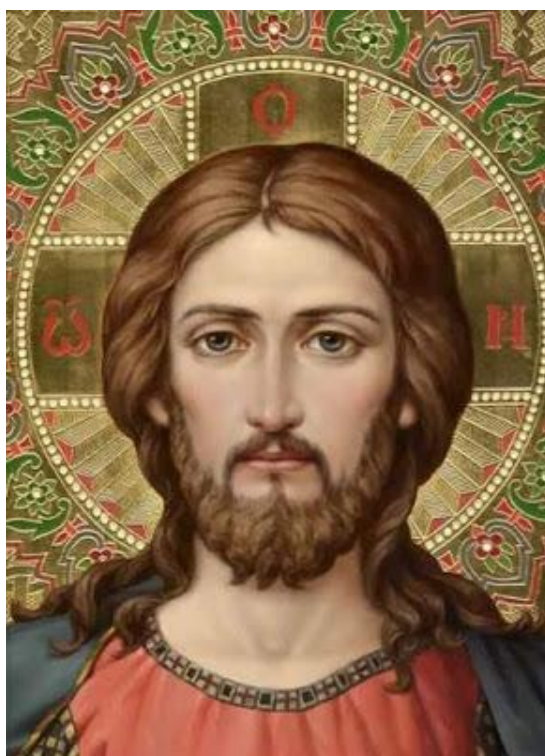
\* \* \*

Tu wspomnieć należy i uprzytomnić sobie odpowiedzialność i nieobliczalne wprost szkody, jakie czyni duszom apostoł głoszący świętość, który sam nie posiada jej i nie dąży do niej, apostoł, który nie żyje wedle tego, co głosi, którego życie nie jest zgodne z nauką. Taki apostoł szkodzi duszom, zamiast im pomagać, bo dyskredytuje słowo Boże, Kościół, Boga w oczach ogółu, burzy zamiast budować, zabija w duszach miłość dobra i prawdy. – Ludzie mają prawo być wymagającymi względem tego, kto podejmuje się apostołstwa, kto naucza jak żyć należy, kto od innych żąda naprawy życia, pokuty, świętości. – Błędy jego oddalają ludzi od Boga w sposób prawie nieprzewyciężony. – Św. Grzegorz słusznie powiada: "Kto jest powołany głosić wielkie rzeczy, przez to samo jest obowiązany czynić podobne" (36). – "Ażeby dawać, trzeba pierwej otrzymać", powiada Dionizy (37), to znaczy, że trzeba wpierw posiadać to, co się chce dawać innym. – A św. Bonawentura tak mówi: "Trzeba, aby apostoł był sam przejęty i jakby przepojony, przesiąknięty tym, czego naucza, aby był pełen słodczy, wtedy dopiero niech udziela jej innym" (38).

Podobnie jak matka nie może piersią karmić dziecka, jeżeli sama nie odżywia się, tak też ten, kto powołany jest do udzielania pokarmu duchowego duszom, musi wpierw przyswoić sobie to, czym ma karmić dzieci swe duchowe. Prawda i miłość Boża są pierwiastkami tego pokarmu duchowego, tylko kontemplacja i życie wewnętrzne pozwalają nam tak przyswoić sobie te pierwiastki, aby stały się one życiodajnym pokarmem dla dusz.

Cała skuteczność pracy apostołskiej płynie z życia wewnętrznego, ze zjednoczenia z Bogiem. – Życie wewnętrzne, świętość, oto dusza każdego apostołstwa. Jak ciało bez duszy jest martwe, tak apostołstwo zewnętrzne bez życia wewnętrznego, bez świętości jest martwym i bezpłodnym. – To nauka wielkiego Apostoła narodów: "Gdybym mówił językami ludzkimi i anielskimi, a miłości bym nie miał, stałem się jako miedź brzęcząca, albo cymbał brząający. I gdybym miał prorocstwo i wiedziałbym wszystkie tajemnice i wszelką naukę i miałbym wszystką wiarę, tak iżbym góry przenosił, a miłości bym nie miał, to niczym jestem. I choćbym wszystkie majątności moje rozdał na żywność ubogich i choćbym wydał ciało moje tak iżbym gorzał, a miłości bym nie miał, nic mi to nie pomoże" (39). To się stosuje zarówno do samego człowieka, jak do jego działalności. Wszelka praca apostołska, która nie jest ożywiona duchem wewnętrznym, duchem miłości Bożej, niczym jest w porządku nadprzyrodzonym i skazaną jest na zagładę.

Kardynał Mermillod bardzo trafnie nazwał apostołstwo bez życia wewnętrznego herezją czynu, *hérésie des oeuvres*. – Jeżeli nie w teorii, to w praktyce ta herezja głosi, że akcja zewnętrzna, gorączkowa czynność, działalność ludzka, organizacja społeczna mają zastąpić działanie Boże; całe życie, cały czas, wszystkie siły zostają pochłonięte przez pracę zewnętrzną; na modlitwę, na zjednoczenie z Bogiem, na życie wewnętrzne ani czasu, ani sił nie pozostaje. W ten sposób, jeżeli nie teoretycznie, to praktycznie zapoznaje i usuwa się z życia łaskę Bożą, życie nadprzyrodzone, potęgę modlitwy. Zapoznaje się nicość stworzenia i jego bezwzględną zależność od Boga, a raczej w praktyce zaprzecza się tym zasadniczym prawdom. Życie nadprzyrodzone duchowe zanika, pozostaje w rzeczywistości tylko życie naturalne i materialne. Zapoznaje się i lekceważy życie ukryte, życie wewnętrzne, życie eucharystyczne, życie kontemplacyjne, które jest podstawą i duszą życia apostołskiego. Zapoznaje się i lekceważy to, co jest istotne, a przecenia się to, co jest przypadkowe. Zapoznaje się i lekceważy to, co jest wewnętrzne i niewidzialne, przecenia się to, co jest zewnętrzne i widzialne. Zapoznaje się to, co duchowe, ceni się tylko to, co materialne, zmysłowe. – Ta "herezja czynu", tak jak pokrewny z nią amerykańizm, albo aktywizm, jest dzieckiem materializmu, pozytywizmu i modernizmu, zwłaszcza tego modernizmu moralnego, o którym mówi Ojciec Święty Pius XI w swej Encyklice "Ubi arcano Dei consilio" (40) i który potępia niemniej jak modernizm dogmatyczny.



Chrystus jest jedynym źródłem życia nadprzyrodzonego. On jest życiem każdego dzieła apostołskiego, każdej pracy apostołskiej. *Wszystko przez Nie się stało, a bez Niego nic się nie stało* (41). *Wszystko i we wszystkich Chrystus* (42). – *Wszystko w Nim stoi* (43). Jest to prawdą w porządku przyrodzonym, a jeszcze bardziej w porządku nadprzyrodzonym. *Łaska i prawda przez Jezusa Chrystusa się stała* (44). Życie nadprzyrodzone całkowicie od Boskiego zależy działania, dlatego w pracy apostołskiej same środki naturalne i ludzkie są bezsilne. – *Wszelkie szczepienie, którego nie szczepił Ojciec mój niebieski, wykorzenione będzie* (45). – *Jeśli Pan nie zbuduje domu, próżno pracowali, którzy go budują* (46). – Skoro Jezus Chrystus jest źródłem wszelkiego apostołstwa, bez Niego każde dzieło apostołskie musi upaść, choćby najpiękniej przedstawiało się na zewnątrz. A przeciwnie, jak widzimy w życiu świętych, wielkie i obfite błogosławieństwo Boże i skuteczność towarzyszą pracy apostołskiej nawet nikłej i słabej na pozór, jeżeli jest ona oparta na życiu wewnętrznym i świętości; albowiem "głupstwa świata wybrał Bóg, aby zawstydził mądre; i niemocne świata wybrał Bóg, aby zawstydził mocne; i podle świata i wzgardzone wybrał Bóg i te, które nie są, aby te, które są, zburzył. Aby nie chlubiło się żadne ciało w obliczu Jego" (47). – Chrystus powiedział: *Jam jest droga i prawda i żywot. Żaden nie przychodzi do Ojca jedno przeze mnie* (48). – *Jam jest szcep winny... mieszkajcie we mnie, a ja w was. Jako latorośl nie może przynieść owocu sama ze siebie, jeśli nie będzie trwać w winnym szczepie, tak ani wy jeśli we mnie mieszkać nie będziecie. Jam jest szcep winny, wyście latorośle. Kto mieszka we mnie, a ja w nim, ten wiele owocu przynosi, bo beze mnie nic uczynić nie możecie* (49). Oto fundament i podstawa apostołstwa (50) – zjednoczenie z Chrystusem, bez którego nie możemy nic. "Albowiem z Niego, i przezeń, i w Nim jest wszystko, Jemu chwała na wieki. Amen" (51).

O. Aleksander Rozwadowski T. J.

---

Artykuł z czasopisma: "Szkoła Chrystusowa". Czasopismo poświęcone zagadnieniom życia wewnętrznego, Rok VIII. – Tom XIV. Lwów 1937. Wydawnictwo OO. Dominikanów, ss. 377-395. (Za pozwoleniem Władzy Duchownej). (a)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; ilustracje od red. *Ultra montes*).

### **Przypisy:**

(1) Artykuł niniejszy jest opracowany na podstawie klasycznego dziełka Dom Chautarda: *L'âme de tout apôtre*, które doskonale oddaje naukę tradycyjną Kościoła o apostołstwie. – Jednakże artykuł ten nie jest przekładem wspomnianego dziełka, ale rozwinięciem, wyjaśnieniem i uzupełnieniem niektórych zasadniczych zawartych w nim myśli, w duchu i według zasad św. Tomasza.



(2) *Summa Theol.* II-II, q. 138, a. 6.

(3) Życie kontemplacyjne nie oznacza samej tylko kontemplacji, ale oznacza życie modlitwy i zjednoczenia z Bogiem, które kulminuje w kontemplacji, lecz nie wyklucza innych aktów, owszem zawiera je w sobie, oznacza życie, w którym główne miejsce zajmuje kontemplacja, a wszystko inne do niej zmierza, tak jak wyraźnie naucza św. Tomasz: "Vita contemplativa illorum esse dicitur, qui principaliter intendunt contemplationi veritatis" (*Summa Theol.* II-II, q. 180, a. 1). "Finis contemplativae vitae est consideratio veritatis" (ibid. a. 2). – "Contemplativa vita unum quidem actum habet in quo finaliter perficitur, scilicet contemplationem veritatis,... habet autem multos actus, quibus pervenitur ad hunc actum finalem" (ibid. a. 3). – "Principaliter... ad vitam contemplativam pertinet contemplatio veritatis" (ibid. a. 4).

(4) Przez życie apostołskie rozumiem tu przede wszystkim przepowiadanie, czyli głoszenie słowa Bożego, nauczanie prawd Bożych, oraz urabianie i kierowanie dusz, nie zaś udzielanie sakramentów, które działają *ex opere operato* niezależnie od cnoty i świętości udzielającego ich. – Tak pojęte apostołstwo należy w pierwszym rzędzie do hierarchii kościelnej, gdyż Pan Jezus porучzył je Apostołom i ich następcom: *Idęc tedy, nauczajcie wszystkie narody* (Mt. XXVIII, 19. 20); *Idęc na cały świat, opowiadajcie ewangelię* (Mk XVI, 15).

Jednakże w pewnej mierze apostołstwo to odnosi się także do laików zgodnie z nauką papieża Piusa XI, który określił Akcję Katolicką jako uczestnictwo laikatu w apostołstwie hierarchicznym Kościoła.

(5) *Summa Theol.* II-II, q. 182, a. 1.

(6) *Summa Theol.* II-II, q. 181, a. 1, ad 3.

(7) "Vita sublimior, securior, opulentior, suavior, stabilior".

(8) "Martha in uno loco corpore laborabat circa aliqua, Maria in multis locis caritate circa multa. In Dei enim contemplatione et amore videt omnia, dilatatur ad omnia, comprehendit et complectitur omnia, ita ut in eius comparatione, Martha sollicita dici possit circa pauca" (Richardus a S. Victore, *In Cant.* 8).

(9) Łk. X, 41-42.

(10) *Summa Theol.* II-II, q. 179, a. 1 et 2; III Dist. 35, q. 1, a. 1.

(11) Cfr. *Summa Theol.* II-II, q. 182, a. 1; III Dist. 35, q. 1, a. 4.

(12) "In principio erat Verbum, ecce quod Maria audiebat; Verbum caro factum est, ecce cui Martha ministrabat" (*De Verbis Domini*, sermo 27, c. 2).

(13) "Cum praesenti saeculo vita aufertur activa, contemplativa autem hic incipitur, ut in caelesti patria perficiatur" (*Super Ezech.*, homil. 14).

(14) "Duae vitae sibi divinitus praedicatas et commendatas novit Ecclesia: quarum est una in fide, altera in specie; una in tempore peregrinationis, altera in aeternitate mansionis; una in labore, altera in requie; una in via, altera in patria; una in opere actionis, altera in mercede contemplationis. Una declinat a malo et facit bonum; altera nullum habet, a quo declinet, malum, et magnum habet, quo fruatur bonum. Una cum hoste pugnat, altera sine hoste regnat. Una subvenit indigenti, altera ibi est, ubi nullum invenit indigentem" (*Tract. 124 in Ioann.*).

(15) *Cael. hier.*, c. 3.

(16) "Opus vitae activae est duplex: unum quidem, quod ex plenitudine contemplationis derivatur, sicut doctrina et praedicatio... et hoc praefertur simplici contemplationi: sicut enim maius est illuminare, quam lucere solum, ita maius est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari; aliud autem opus est activae vitae, quod totaliter consistit in occupatione exteriori, sicut eleemosynas dare, hospites recipere, et alia huiusmodi, quae sunt minora operibus contemplationis" (*Summa Theol.* II-II, q. 188, a. 6).

(17) "Vita contemplativa simpliciter est melior quam activa, quae occupatur circa corporales actus; sed vita activa secundum quam aliquis praedicando et docendo contemplata aliis tradit, est perfectior quam vita, quae solum contemplatur, quia talis vita praesupponit abundantiam contemplationis; et ideo Christus talem vitam elegit" (*Summa Theol.* III, q. 40, a. 1, ad 2).

(18) "Cum aliquis a contemplativa vita ad activam vocatur, non fit per modum subtractionis, sed per modum additionis" (*Summa Theol.* II-II, q. 182, a. 1, ad 3).

(19) "De plenitudine eius nos omnes accepimus" (Jan I, 16).

(20) "Verbum... plenum gratiae et veritatis" (Jan I, 14).

(21) *Summa Theol.* I, q. 19, a. 2; *De Veritate*, q. 21, a. 1, ad 4. – Por. doskonałe dzieło Maritaina: *Sept leçons sur l'Être*, pp. 77-83.

(22) Jan III, 16.

(23) Jan I, 1. 14.

(24) Jan I, 18. Por. "Sume exemplum de summo omnium Parente Verbum suum emittente et retinente" (S. Bernardus Claraevallensis, *De Consideratione*, l. II, c. 3).

(25) Gal. IV, 6.

(26) *Summa Theol.* 1, q. 43.

(27) Dzieje Ap. VI, 5. 8; VII, 55.

(28) "Verbum tuum – consideratio tua, quae si procedit, non recedat" (*De Consideratione*, l. II, c. 3).

(29) "Si sapis, concham te exhibebis, non canalem" (*Serm. 18 in Cant.*).

(30) "Canales multos hodie habemus in Ecclesia, conchas vero perpaucas".

(31) "Manifestum est autem maiorem perfectionem requiri ad hoc quod aliquis perfectionem aliis tribuat quam ad hoc ut aliquis in se ipso perfectus sit, sicut maius est posse facere aliquem talem, quam esse talem, et omnis causa potior est suo effectu" (*De perfectione vitae spiritualis*, c. 19).

(32) "Priusquam exerat proferentem linguam, ad Deum, levet animam sitiientem, ut eructet quod biberit, vel quod impleverit fundat" (*De doctrina christiana*, l. IV, c. 15).

(33) *Super Ezech.*, hom. 5.

(34) Ps. CXLIV, 7.

(35) Łk. X, 7.

(36) "Qui enim sui loci necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare" (*Pastor.*, 2 p., c. 3).

(37) *Cael. hier.*, c. 5.

(38) "Oportet quod praedicator sit imbutus et dulcoratus in se et post aliis proponat" (*Illus. Eccl.*, serm. 17).

(39) I Kor. XIII, 1-3.

(40) 23 grudnia 1922.

(41) Jan I, 3.

(42) Kol. III, 11.

(43) Kol. 1, 17.

(44) Jan I, 17.

(45) Mt. XV, 13.

(46) Ps. CXXVI, 1.

(47) I Kor. I, 27-29.

(48) Jan XIV, 6.

(49) Jan XV, 1. 4. 5.

(50) Nie mówimy tu o sakramentach, które działają "...ex opere operato", niezależnie od świętości tego, który ich udziela, ale mówimy o głoszeniu słowa Bożego, o nauczaniu.

(51) Rzym. XI, 36.

- (a) Por. 1) Ks. Aleksander Rozwadowski T. J., *Nauka św. Tomasza o apostołstwie i odpowiedź na niektóre trudności*. Odbitka ze "Szkoły Chrystusowej". Lwów 1939. Wydawnictwo OO. Dominikanów.
- 2) Ks. Józef Stanisław Adamski SI, a) *Łaska Boża czyli podniesienie człowieka do porządku nadprzyrodzonego*. b) *Siła łaski uczynkowej: dostatecznej i skutecznej. Skuteczność łaski uczynkowej w systemie tomistów i molinistów*. c) *Stanowisko papieża w Kościele Chrystusowym*. d) *Kilka uwag o sumieniu i wykład psalmu "Miserere"*. e) *Tajemnice w religii*. f) *Doktor Anielski*. g) *Życie nadprzyrodzone duszy ludzkiej*.
- 3) Św. Alfons Maria Liguori, Doktor Kościoła, a) *O wielkim środku modlitwy do dostąpienia zbawienia i otrzymania od Boga wszystkich łask, jakich pragniemy*. b) *Doskonałość chrześcijańska według nauk i pism św. Teresy*.
- 4) O. Reginald Garrigou-Lagrange OP, a) *Mistyka "Naśladowania" przystępna dla wszystkich*. b) *Pokora dusz postępujących*. c) *O różnych formach świętości*.
- 5) O. Mikołaj Łęczycki SI, a) *Pobudki do unikania grzechu śmiertelnego i kilka innych rozważań pobożnych*. b) *De praxi Divinae praesentiae et orationum iaculatoriarum ac variis orandi Deumque pie colendi modis*. c) *De piis erga Deum et coelites affectibus*.
- 6) Św. Bonawentura Biskup, Doktor Kościoła, *Żywot Pana Naszego Jezusa Chrystusa w pobożnych rozmyślaniach zawarty (Meditationes Vitae Christi)*.
- 7) O. Jan Tauler OP, a) *Ustawy duchowe*. b) *Falszywi kontemplacy (kwietyści XIV wieku)*.
- 8) Ks. Alfons Rodriguez SI, *O doskonałości chrześcijańskiej*.
- 9) Ks. Karol Żelazowski, *Bądźcie doskonałymi. (Na podstawie dzieła Scaramelli'ego pod tytułem "Direttorio ascetico")*.
- 10) Ks. Maciej Józef Scheeben, O. Euzebiusz Nieremberg SI, *Uwielbienia łaski Bożej*.
- 11) O. J. B. Chautard OCSO, *Życie wewnętrzne duszą apostołstwa*.
- 12) Ks. Jacek Tylka SI, a) *Dogmatyka katolicka*. b) *O cnotach heroicznych*.
- 13) P. Franciscus Naval CMF, *Theologiae asceticae et mysticae cursus*.
- 14) Ks. Albert Stöckl, *Wyrodzenie się mistycyzmu poza Kościołem*.
- 15) O. Augustyn Poulain SI, a) *O kwietyzmie. (Ogólny rzut oka)*. b) *Falszywe objawienia. Udawanie*. c) *Przepowiednie. Niebezpieczeństwo złudzeń*.
- 16) Bp Józef Sebastian Pelczar, a) *Zboczenia pseudomistycyzmu: towianizm i kozłowityzm*. b) *Dążności pseudoreformatorskie*.
- 17) F. J. Holzwarth, *Historia powszechna*. a) *Życie zakonne na Wschodzie. Św. Antoni, Pachomiusz, Epifaniusz, Efrem Syryjczyk*. b) *Benedykt z Nursji i jego reguła zakonna*.
- 18) Ks. Karol Czesznák, *Św. Benedykt z Nursji 529 – 1929*.
- 19) O. G. Lefebvre, Benedyktyn, *Mszał Rzymski z dodaniem nabożeństw nieszpornych (1956 r.)*.
- 20) Dusza potępionej, *List z piekła. "Nie módl się za mnie – jestem potępiona!"*.



21) Św. Jan od Krzyża, a) [Wnijście na Górę Karmelu](#). b) [Noc ciemności i Pieśń duchowa](#). c) [Przestrogi duchowne \(Cautelae spirituales\)](#).

22) S. Maria Celestyna, benedyktyńska od nieustającej adoracji, [Najlepsza cząstka. \(Życie kontemplacyjne\)](#).

23) "Przegląd Kościelny", [Mistyka](#).

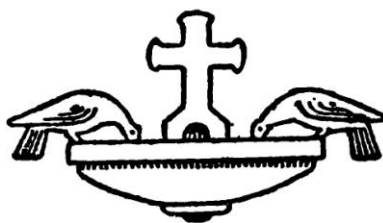
24) O. Józef Schryvers CSsR, [Zasady życia duchowego](#).

25) Bp Michał Nowodworski, a) [Kilka słów Ojców i Nauczycieli Kościoła dla tych, którzy szemrzą w przeciwnościach i cierpieniach](#). b) [Życie chrześcijańskie](#). c) [Wiara i rozum](#). d) [Liberalizm](#).

(Przyp. red. *Ultra montes*).

# **SZKOŁA CHRYSTUSOWA**

**CZASOPISMO POŚWIĘCONE  
ZAGADNIENIOM ŻYCIA WEWNĘTRZNEGO.**



**Lwów 1937  
Wydawnictwo OO. Dominikanów**

I 608.083

100

KS. AL. ROZWADOWSKI T. J.

# NAUKA ŚW. TOMASZA O APOSTOLSTWIE I ODPOWIEDŹ NA NIEKTÓRE TRUDNOŚCI

Odbitka ze „Szkoły Chrystusowej”

LWÓW 1959

WYDAWNICTWO OO. DOMINIKANÓW



Ks. J. B. CHAUTARD Z. C. R.

# ŻYCIE WEWNĘTRZNE DUSZĄ APOSTOLSTWA

Z JEDENASTEGO WYDANIA FRANCUSKIEGO PRZEŁOŻYŁA  
A. SZCZEPANIAKOWA

Ks. J. MOKRYŃSKI

WARSZAWA  
WYDAWNICTWO KSIĘŻY PALLOTYNÓW  
1928

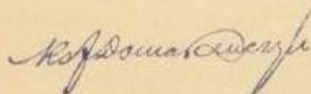


DOM J. B. CHAUTARD O. C. R.

ŻYCIE WEWNĘTRZNE  
A DUCH APOSTOLSTWA

Tłumaczone za pozwoleniem autora

NAKLADEM PAN KONGREGACJI DZIECI MARJI  
KRAKÓW, PLAC JABLONOWSKICH 3



KRAKÓW 1928

DRUKARNIA „WIADOMOŚCI KATOLICKICH”  
PĘDZICHÓW BOCZNA 5

DOM J. B. CHAUTARD

ABBÉ DE SEPT-FONS VIII

O. C. R.

B 16c

L'Ame  
de Tout  
Apostolat

Jésus doit être la Vie  
de mes œuvres. Sinon...  
Card. MERMILLOD.

ONZIÈME ÉDITION

Augmentée d'un long chapitre sur la Direction spirituelle.

(135<sup>e</sup> Mille)

ÉDITEUR : Secrétariat de l'Abbaye de Sept-Fons  
PAR DOMPIÈRE-SUR-BESBRE (Allier)  
CONDITIONS DE PROPAGANDE

P. Téqui, libraire, PARIS | Em. Vitte, libraire, LYON



# MYSTICA THEOLOGIA DIVI THOMÆ

UTRIUSQUE THEOLOGIE SCHOLASTICÆ ET MYSTICÆ

PRINCIPIS

AUCTORE

R. P. THOMA A VALLGORNERA Ord. Præd.

SACRÆ THEOLOGIÆ MAGISTRO

EDITIO NOVA

Curante Fr. J. J. BERTHIER ejusd. Ord.

EXACTA

Tomus I.



AUGUSTÆ TAURINORUM  
TYPOGRAPHIA PONTIFICIA ET ARCHIEPISCOPALIS  
EQ. PETRUS MARIETTI  
1890

# MYSTICA THEOLOGIA DIVI THOMÆ

UTRIUSQUE THEOLOGIE SCHOLASTICÆ ET MYSTICÆ

PRINCIPIS

AUCTORE

R. P. THOMA A VALLGORNERA Ord. Præd.

SACRÆ THEOLOGICÆ MAGISTRO

EDITIO NOVA

Curante Fr. J. J. BERTHIER ejusd. Ord.

EXACTA

Tomus II.



AUGUSTÆ TAURINORUM

TYPOGRAPHIA PONTIFICIA ET ARCHIEPISCOPALIS

EQ. PETRUS MARIETTI

1891



( [HTM](#) )

© *Ultra montes* ([www.ultramontes.pl](http://www.ultramontes.pl))

Cracovia MMXXIII, Kraków 2023